

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 94

Eesti, videosild

Teisipäev, 09. märts 2021

Algus 14.00, lõpp 15.25

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Jevgeni Ossinovski, Jüri Ratas, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Siim Pohlak

Kutsutud: algatajate esindajad Kaspar Kurve, Joonas Laks ja Helina Tilk, Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituudi metsakasvatuse ja metsaökoloogia professor ja õppetooli juht Hardi Tullus, Tartu Ülikooli loodus- ja täppisteaduste valdkonna ökoloogia ja maateaduste instituudi säästliku metsanduse teadur Raul Rosenthal, Eesti Maaülikooli metsaökosüsteemide professor ja metsanduse akadeemik Veiko Uri, Keskkonnaministeeriumi asekanstler Marku Lamp (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivse pöördumise "Petitsioon referendumini korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?" avalik arutelu
2. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivse pöördumise "Petitsioon referendumini korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?" avalik arutelu

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et Erakond Eestimaa Rohelised ja allakirjutanud soovivad, et Riigikogu ja Valitsus viiks 17.10.2021 koos kohalike omavalitsuste volikogude valimistega läbi rahvahääletuse küsimuses "Kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?". Ta sõnas, et tänase istungi eesmärk on kuulata ära kollektiivse pöördumise algatajate esindajad ning teadlased, kes räägivad lageraie olemusest.

Algatajate esindaja **Kaspar Kurve** tutvustas kollektiivset pöördumist. Ta rääkis, et nn metsasõda on kestnud juba aastaid ning see lõhestab Eesti ühiskonda. Arutelude käigus ei ole leitud konsensust, samuti on seisma jäänud metsanduse arengukava (MAK) koostamine. Seetõttu leiti, et tuleks kaasata rahvas, kes saaks referendumil otsustada, kas lageraied peaksid olema keelatud või mitte. Erakond Eestimaa Rohelised on otsedemokraatia poolt ning kuna erinevaid metsateemalisi rahvaalgatusi on tehtud ka eelnevalt, siis soovitakse probleemi lahendada referendumini kaudu. **Joonas Laks** rääkis, et valimiskomisjon on koos kohalike omavalitsuste

valimisega valmis rahvaküsitlust läbi viima. Rahvahääletuse korraldamine annaks parema võimaluse pidada dialoogi rahvaga ning lageraie küsimuses saadaks rahvapoolne sisend valdkonna edasiseks arenguks. **Helina Tilk** rääkis, et Erakond Eestimaa Rohelised ei taha öelda midagi lageraiete poolt ega vastu. Pigem soovitakse, et seda ütleks rahvas. Ta rääkis, et valdav osa metsaraieid on lageraied, kuid metsa majandamises on olemas ka teisi raieliike (valikraie, hooldusraie, uuendusraie jne). Arutelu tuleks jätkata, kui ollakse saanud ülevaade inimeste arvamusest ning leida vajalik tasakaal metsa majandamisel.

Yoko Alender uuris algatajatelt, kuidas vähendaks lageraie keelamine või mitte keelamine ühiskonna lõhestatust. **Kaspar Kurve** ütles, et Eesti peaks rohkem kasutama otsedemokraatia mehhanisme. Rahvaalgatuse tulemus näitaks rahva otsust ning aitaks määrata, kuidas võiks tulevikus majandada Eesti metsi. Tema sõnul ei ole lageraie ainus metsa majandamise viis ning ka teadlaste seas on erinevaid arvamusi seoses Eesti metsanduspoliitikaga. Kuna diskussioon on ühiskondlikult jooksnud ummikusse ja inimeste rahulolematu suureneb, siis Eesti võiks selle probleemi lahendamiseks küsides rahva arvamust.

Andres Metsoja ütles, et inimeste kaasamise jaoks on ette nähtud planeerimistegevus ehk kohalikul tasandil on selleks dokumendiks üldplaneeringud, mis peaks määratlema ruumilise arengu ning sellest lähtub ka kogukondlik kokkulepe. Üldplaneeringusse on võimalik sätestada ka piiranguvööndid, rohevõrgustikud ning millist metsa majandamise viisi soovitakse. Ta uuris algatajatelt, kas nende arvates ei piisa sellest kaasamiseks. **Joonas Laks** ütles, et planeerimisprotsess on pikk ja keeruline ning tihti ei ole kogukonnad piisavalt kursis protsessi käiguga. Tihti juhtub nii, et lageraiest saadakse teada, kui tööd on juba teostatud. Tegemist on kogu Eesti probleemiga ning oleks hea lahendada konkreetne probleem ühe korraga, et seda saaks arvestada ka planeeringutes ning inimestele ei tuleks enam halbu üllatusi.

Timo Suslov ütles, et oluline on siiski koostada MAK ning ühe alapeatüki arutelu võib tekitada inimestes liigset segadust. Probleeme on vaja arutada ühtselt ning leida lahendused. **Helina Tilk** ütles, et uue MAKi koostamine on võtnud liiga kaua aega ning riigis ei tohiks tekkida olukorda, kus inimestele ei anta võimalust kaasa rääkida nende kodukohtades toimivas. Keskkonnaministeeriumist (KEM) on oodatud toetavat suhtumist, kuid näiteks SEI Tallinna eksperti töö jäeti vastu võtmata ning avalikustamata.

Peeter Ernits rääkis, et Erakond Eestimaa Roheliste volikogu esimees Aleksander Laane on öelnud, et „Roheliste seisukoht on loomulikult hästi teada - me soovime, et praegune valdavalt lageraiel põhinev tegevus, mida on võimatu metsa majandamiseks nimetada, asenduks säästva püsimetsamajandusega“. Ta uuris, kas algatajad ei tea, mida volikogu esimees räägib. **Kaspar Kurve** ütles, et Erakond Eestimaa Rohelised on poliitiline erakond ning omatakse erinevaid seisukohti.

Andres Metsoja rääkis, et ta ei taha naeruvääristada rahva arvamuse teada saamist, kuid antud kontekstis minnakse väga kitsaks ühe metsa majandamise viisiga ning see puudutab omaniku põhiõigust, mis on saada metsast tulu. Ta uuris algatajatelt, kas sellise teemapüstitusega pigem ei naeruvääristata kogu protsessi, sest kokkulepped ühiskonnas saab teha läbi planeerimisprotsessi. **Joonas Laks** ütles, et Eestis peaks toimuma rohkem rahvahääletusi, selleks et inimesed oleksid harjunud avaldama oma arvamust. Referendumil keskendutakse kitsalt lageraietele, sest teema ei tohiks olla liiga mahukas ega laialivalguv ning kõige suurema probleemi lahendamine aitaks lihtsamini pidada kogu metsanduse debatti. Tema sõnul ei vasta tõele väide, et metsast ei ole võimalik tulu saada ilma lageraieta. Juhul kui rahvahääletuse tulemus on eitav, siis on rahvas rahul praeguse olukorraga, kui vastus on jaatav, siis saab alustada muudatuste rakendamisega.

Yoko Alender küsis, mida peaksid tegema need inimesed, kes ei ole rahul tänase olukorraga, aga ei pea õigeks ka lageraiete täielikku keelustamist. **Kaspar Kurve** sõnul inimesed, kes ei ole

rahul praeguse metsa majandamisega, aga kes siiski leiavad, et mingisugusel suurusel võiks teha lageraiet, siis nemad võivadki eitavalt vastata. Ta rääkis, et referendum oleks uudne võimalus probleemi lahendamiseks.

Peeter Ernits ütles, et tema pooldab referendumite korraldamist. Ta uuris, mida tuleks teha, et referendumeid rohkem korraldatakse. **Joonas Laks** vastas, et ainus viis on teha rohkem referendumeid ning Riigikogu võiks julgemalt praktiseerida rahva käest arvamuse küsimist.

Hardi Tullus rääkis, et vastavalt metsaseadusele ja metsa majandamise eeskirjale on võimalik rakendada lageraietele alternatiivseid raieviise (turberaie, valikraie jne). Pikaajalised kogemused on näidanud, et alternatiivsed raieviisid ei ole ennast õigustanud. Mitmeid kordi on erinevatel ajaperioodidel proovitud katsetada alternatiive, aga igal korral on üle mindud lageraietele. Ta rääkis, et Kesk-Euroopas võib näha edulugusid alternatiivsete raieviiside kasutamisel, kuid tuleb arvestada looduse erinevusi eri piirkondades (puuliigid, mullaviljakus, valgus jne). Samuti tuleks teha selgeks definitsioonid, mida erinevates riikides mõistetakse püsimeetsanduse või valikraie all, sest siis saab rääkida teineteist mõistvalt ning leida viisid, kuidas paremini kasutada alternatiivseid raieviise. Erametsaomanikel on võimalik katsetada alternatiivseid raieviise, kuid ta ei näe suuremahulist üleminekut. Tema sõnul saab kindlasti lageraieid maatikule paremini planeerida.

Yoko Alender küsis, mida tähendaks Eesti metsandusele lageraiete keelustamine. **Veiko Uri** sõnul tähendaks see Eesti metsanduse jaoks põhimõtteliselt metsa majandamise lõpetamist. Iga meetodi kasutamine ja eelistamine on kujunenud välja põhjusega ehk kui valikraie ja turberaie pakuvad rohkem eeliseid ja hüvesid, siis tõenäoliselt kasutatakse neid ka rohkem. Alternatiivseid raieviise saab kasutada metsa majandamiseks, kuid kui arvestada Eestis kasvavate puuliikide ökoloogilisi omadusi ning metsa kasvukohatüüpide viljakust, siis enamikes kohtades on võimalik majandada lageraiega. Küsimus ei ole niivõrd lageraies kui meetodis, vaid küsimus on pigem selles, kuidas teha lageraieid. Metsasõda ei ole tekkinud lageraietest, vaid raiemahtudest ja suuremahulistest lageraietest. Lageraiete keelustamine võib tekitada olukorra, kus enam ei saa edukalt uuendada metsa. **Hardi Tullus** rääkis, et lageraiete keelustamisel ei juhtu kohe midagi, kuid aja jooksul muutub metsade seisukord, sest metsas ei tehta soovitud uuendusi.

Raul Rosenvald ütles, et tema pooldab selliste teemade arutelu, kuid sellises sõnastuses küsimuse panemine rahvahääletusele ei ole mõistlik. Tema sõnul ei lahenda püstitatud küsimus probleemi. Küsida võiks lageraiete raiemahu vähendamise, raievanuste muutmise või lageraiete kaitsealadel, piiranguvööndites ja asula lähedastel KAH-aladel keelamise teemdel. Lageraiete puhul on probleemiks erinevad suurused metsatüüpides ja säilikpuude jätmine ning nendele meetoditele tuleks rohkem tähelepanu pöörata. Ta ütles, et on selle poolt, et lageraie ei oleks nii domineeriv, kuid selge on, et lageraie on majanduslikult kõige efektiivsem viis puidu saamiseks. Samuti soosib toetuste süsteem ainult lageraiet. Arutelu võiks püüda suunata sinna, kuidas oleks metsa majandamine mitmekesisem ning täidaks nii metsamajandajate, kohalike kogukondade kui ka looduse vajadusi. Ta rääkis, et Eestis ei ole tehtud uuringuid valikraiate kohta erinevates kasvukohtades.

Andres Metsoja ütles, et tema arvates on lageraiete kontekstis üks suuremaid probleeme töö kvaliteet. Põhjus on selles, et lageraie puhul tehakse mahutööd ning harvesterioperaator võib teha oma tööd hästi või halvasti, samuti võetakse tihti väärtuslik puit välja ja lepad jäetakse tee äärde püsti. Ta uuris, kas teadlaste arvates ei oleks aeg ümber korraldada töö kvaliteedi küsimus, et see oleks paika pandud metsa majandamise viisiga. **Raul Rosenvald** vastas, et metsatööde kvaliteedile peaks kindlasti rohkem tähelepanu pöörama. Tema sõnul lageraie puhul, kus kõik puud võetakse maha v.a säilikpuud, ei ole harvesterioperaatori küsimus üldse nii oluline. Palju olulisem on valikraie puhul see, et puid ei kahjustataks. Lahenduseks võiks olla, et harvesterioperaatorile makstakse palka tehtud töö aja, mitte tihumeetrite eest. Riigimetsas on

probleemiks, et paljudes kohtades tehakse lageraiet konveiermeetodil. Lageraie kontekstis on võimalik säilitada ka noori puid, mis on juba olemas.

Marku Lamp rääkis, et Helina Tilk viitas sellele, et KEM ei ole SEI Tallinna uuringut vastu võtnud. Ta täpsustas, et uuringut ei avalikustatud seetõttu, et töö oli pooleli ja osapooltel olid üleval vaidlused, kuid pärast vaidluste lahendamist uuring avalikustati KEMi koguleheküljel. Ta sõnas, et MAKi koostamise käigus küsiti rahva arvamust ning selle käigus kaardistati ligikaudu 700 erinevat probleemi. 2017. aastal kehtima hakanud metsaseaduse muudatustega loodi juurde võimalusi alternatiivsete raieviiside kasutamiseks. Käesoleva aasta alguses muudeti erametsaomanike toetamise määrust ning nüüd toetatakse enam neid, kes valivad kaitsealadel turberaiet. 2017. aastal lisati metsaseadusesse sätte, mis ütleb, et raie tegemisel harvesteriga peab selle operaatorile olema kutseseaduse ja selle alusel sätestatud korra kohaselt antud harvesterioperaatori kutse 4. tase (sätte jõustub 2022. aasta septembris).

Jevgeni Ossinovski ütles, et ka temal on mure metsade liigintensiivse majandamise pärast, kuid ühe raieliigi keelustamine ei ole ilmtingimata ainus lahendus liigintensiivsele metsa majandamisele. Ta uuris, milliseid alternatiivseid variante on algatajad valmis kaaluma liigintensiivse metsa majandamise vähendamiseks. **Kaspar Kurve** ütles, et Erakond Eestimaa Rohelised on endale teadvustanud, et nende sõnastatud küsimus võib olla radikaalne, kuid selge on see, et inimesed saaksid sellele lihtsasti vastata. Algatajate eesmärk on viia ellu positiivseid muutuseid Eesti metsapoliitikas. **Joonas Laks** sõnas, et referendumi korraldamine on viimane viis, mida ei ole proovitud.

Peeter Ernits uuris Raul Rosenvaldilt, kui palju võiks tema kogutud teadmiseid valikraie osas kasutada, et asendada lageraiet. **Raul Rosenvald** ütles, et valikraie ja püsimeetsandus on selline teema, mida võiks kasutada sellistes metsades, millel on teised eesmärgid majandamise kõrval ehk kaitsealade piiranguvööndites või asula lähedastes metsades. Tema sõnul vajaks valikraiate tegemine Eestis uuringuid ja analüüse, sest valikraiet tuleks teha kindlasti rohkem.

Andres Metsoja uuris algatajatelt, kas nad muudavad püstitatud küsimuse sõnastust. **Joonas Laks** vastas, et neil ei ole vaja muuta sõnastust.

Hardi Tullus rääkis, et Eesti Maaülikoolil on tehtud andmebaas näidisaladest, kus on püütud rakendada lageraietele alternatiivseid raieviise. Ta tõi välja praeguse eduloona Kastre vallamaja lähedal tehtud uuendusraie, mis sai tehtud viisil, et seal jäi alles 20-30% vana metsa tihedusest. Ta ütles, et metsaomanikul peab siiski olema võimalus ise valida oma metsa majandamise viis.

Yoko Alender ütles, et komisjon jätkab kollektiivse pöördumise arutelu edaspidi.

2. Info ja muud küsimused

Täiendavat infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija